



Klagenemnda for offentlige anskaffelser

Saken gjelder: Miljøbestemmelsen i forskriften § 7-9

Innklagede fikk gjennomført en åpen tilbudskonkurranse for anskaffelse av rammeavtale for levering av tømrerarbeid. Klager anførte at innklagede hadde brutt anskaffelsesregelverket ved å ikke vekte klima-, og miljøhensyn med 30 prosent. Klagers anførsel førte frem.

Klagenemndas avgjørelse 14. september 2026 i sak 2026/1159

Klager: Teigen Bygg & Trelast AS

Innklaget: Kvinnherad kommune

Klagenemndas medlemmer: Bjørn Berg, Christina Paludan Melson og Sverre Nyhus

Bakgrunn:

- (1) Sunnhordaland Innkjøpsforum kunngjorde 17. april 2026 en åpen tilbudskonkurranse på vegne av kommunene Stord, Bømlo, Kvinnherad og Fitjar. Konkurransen gjaldt anskaffelse av rammeavtale for levering av tømrerarbeid til bruk i kommunenes drift, vedlikehold, rehabilitering og mindre ombygginger av kommunal bygningsmasse. Konkurransen var innrettet slik at leverandørene kunne gi tilbud til en eller flere av kommunene. Spesielt for Kvinnherad kommune var at kommunen var delt inn i to delkontrakter. Den ene delkontrakten, «*Kvinnherad 1*», gjaldt områdene Uskedalen, Åkra, Hatlestrand og Nordrepollen. Den andre delkontrakten, «*Kvinnherad kommune 2*», gjaldt områdene Herøysund, Sandvoll og Halsnøy.
- (2) Etter det opplyste gjelder klagen delkontrakten «*Kvinnherad 2*» til Kvinnherad kommune (heretter *innklagede*). Kontraktsverdien for «*Kvinnherad 2*» hadde en estimert årlig verdi på 1,2 millioner kroner, og en maksimal ramme på 5,5 millioner kroner. Avtalens varighet var to år, med opsjon på forlengelse med 1 + 1 år. Tilbudsfrist var 22. mai 2026.
- (3) Tildeling skulle skje på bakgrunn av hvilket tilbud som hadde den laveste prisen. I konkurransegrunnlaget punkt 4.1 var det oppgitt følgende under overskriften «*Begrunnelse for valg av miljøkrav og miljøkriterier*»:

«[...]

Oppdragsgiver har med utgangspunkt i kontraktsgjenstanden vurdert at det vil gi en bedre klima- og miljøeffekt å stille krav i kravspesifikasjonen, fremfor å oppstille tildelingskriterier i denne anskaffelsen, jf. FOA § 7-9 (4). Kontraktens hovedelement er kjøp av tømrerarbeider, hvor tilbudte ressursers kompetanse og arbeidsinnsats utgjør det vesentlige av kontrakten. I kravspesifikasjonen er det stilt krav til blant annet materialer, ombruk, avfallshåndtering, transport og utslipp og reparasjon fremfor utskifning.»

- (4) I kravspesifikasjonen var det angitt seks krav under overskriften «*Miljø*». Det første kravet, punkt 8.1, var slik:

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

«Leverandøren skal aktivt bidra til å redusere miljøbelastningen ved gjennomføring av avtalen, og skal tilby løsninger og produkter som medfører lav energi- og miljøpåvirkning. Når leverandøren har mulighet til å påvirke valg av metoder, materialer eller løsninger, skal miljøvennlige alternativer prioriteres.

Utformingskrav:

Leverandøren godtar kravet ved å kvittere ut med «Lest og akseptert»»

- (5) Det andre miljøkravet, punkt 8.2 var slik:

«Alt trevirke og trebaserte produkter som benyttes i leveransen – både permanent og midletidig (herunder materialer brukt til forskaling, innkassing og midlertidige konstruksjoner) – skal være lovlig hugget og fra bærekraftig forvaltet skog. Kravet anses oppfylt dersom trevirket er sertifisert gjennom FSC eller PEFC.

Der leverandøren foretar materialvalg, skal materialer med dokumentert lav miljøbelastning, lang levetid og høy kvalitet prioriteres, så langt dette er forenlig med oppdragets art og kostnadsramme.

Produkter skal være fri for bly og andre helse- og miljøskadelige stoffer i henhold til Miljødirektoratets prioriteringsliste REACH og RoHS.

Leverandøren skal som hovedregel benytte miljømerkede produkter der slike produkter er tilgjengelige, med mindre annet er skriftlig avtalt med oppdragsgiver. Det skal fortrinnsvis benyttes miljømerking av type 1, jf. ISO 14024 (Svanemerket, EU Ecolabel eller tilsvarende). Leverandøren skal på forespørsel kunne fremlegge dokumentasjon som bekrefter at produktene er miljømerket.

Oppdragsgiver kan ved større enkeltoppdrag be om miljødeklarasjon (EPD) for relevante byggevarer.

Utformingskrav:

Leverandøren godtar kravet ved å kvittere ut med «Lest og akseptert»»

- (6) Det tredje kravet, punkt 8.3, var utformet slik:

«Leverandøren skal, der det er teknisk og funksjonelt mulig, prioritere ombruk av eksisterende bygningsdeler i tre og gjenbruk av demonterte materialer. Dersom ombruk ikke er mulig, skal nytt materiale benyttes.

Utformingskrav:

Leverandøren godtar kravet ved å kvittere ut med «Lest og akseptert».

- (7) I punkt 8.4 fremgikk det fjerde miljøkravet:

«Leverandøren har ansvar for at avfall kildesorteres i tråd med kommunenes rutiner og skal benytte miljøstasjoner for riktig sortering av avfall og overskuddsmaterialer.

Utformingskrav:

Leverandøren godtar kravet ved å kvittere ut med «Lest og akseptert»

- (8) I punkt 8.5 var det inntatt følgende miljøkrav:

«Leverandøren skal benytte kjøretøy med lavt utslipp (elbil, hybrid eller Euro 6).

Leverandøren skal i planleggingen av oppdrag til enhver tid legge til rette for å minimere antall transportetapper.

Utformingskrav:

Leverandøren godtar kravet ved å kvittere ut med «Lest og akseptert»

- (9) Til slutt var det gitt følgende miljøkrav i punkt 8.6:

«Leverandøren skal alltid vurdere reparasjon fremfor utskiftning, for å redusere kjøp av nye materialer og minimere miljøavtrykket.

Utformingskrav:

Leverandøren godtar kravet ved å kvittere ut med «Lest og akseptert»

- (10) Det var også stilt flere miljøkrav i kontraktsbestemmelsene kapittel 16. Disse var blant annet at miljølovgivning skulle overholdes, og at dersom det ble benyttet emballasje ved leveransen, var leverandøren pliktig til å være medlem i en returordning, eller ha egen returordning hvor emballasje blir håndtert på en miljømessig forsvarlig måte. I tillegg fremgikk følgende:

«I avtaler der det er relevant og forholdsmessig blir leverandøren oppfordret til, i løpet av avtaleperioden, å sertifisere seg etter et system eller standard for miljøstyring.

Miljøprestasjon eller rutiner innen innkjøp, energi, avfall, transport og/eller utslipp skal dokumenteres årlig».

- (11) Før tilbudsfristens utløp mottok innklagede tilbud fra Halsnøy Trelast AS, og Teigen Bygg & Trelast AS (heretter *klager*).
- (12) Den 1. juni 2026 ble leverandørene informert om at kontrakt var tildelt Halsnøy Trelast AS (heretter *valgte leverandør*). Valgte leverandørs tilbudspris var 694 000 kroner. Klagers tilbudspris var 700 500 kroner.
- (13) Klager påklagde tildelingsbeslutningen 2. juni 2026. Innklagede tok ikke klagen til følge.
- (14) Klagen ble brakt inn for Klagenemnda for offentlige anskaffelser 11. juni 2026. Klagebehandling startet 22. juni 2026, jf. forskrift 15. november 2002 nr. 1288 om klagenemnd for offentlige anskaffelser (heretter *klagenemndsforordningen*) § 13 siste punktum.
- (15) Kontrakt med valgte leverandør ble inngått 19. juni 2026.
- (16) Nemndsmøte i saken ble avholdt 7. september 2026.

Anførsler:

Klager har i det vesentlige anført:

- (17) Innklagede har brutt anskaffelsesforskriften § 7-9 fjerde ledd, slik den lød på kunngjøringstidspunktet, ved å ikke gi en tilstrekkelig begrunnelse for å unnlate å bruke klima- og miljø som tildelingskriterium. Avgjørelsen om å ikke vekte miljø 30 prosent er i strid med det grunnleggende kravet til etterprøvbarehet i anskaffelsesloven § 4.

Innklagede har i det vesentlige anført:

- (18) Innklagede har ikke opptrådt i strid med anskaffelsesforskriften § 7-9. Det er oppstilt en rekke miljø- og klimakrav i både kravspesifikasjonen og i kontraktsbestemmelsene. Anskaffelsen gjelder en rammeavtale for levering av tømrerarbeider med tilhørende materiell. Det er ikke kjent hva som vil være de konkrete oppdragene som vil bli gjennomført i avtaleperioden, og det er derfor ikke mulig å definere mengder og materialbehov på forhånd. I denne konkurransen er det klart bedre å oppstille krav i kravspesifikasjonen enn å fastslå miljø som et tildelingskriterium. Gjennom å stille krav fremfor tildelingskriterier sikrer innklagede jevnt gode miljøprestasjoner i hele avtaleperioden.
- (19) Innklagede har god kjennskap til den aktuelle leverandørbransjen, og har over tid opparbeidet et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlag er også hentet fra DFØs veiledere. Bransjen er moden for å stille de krav som har blitt stilt i konkurransen.
- (20) Kravene gir samtidig et godt grunnlag for kontraktsoppfølging og bidrar til at klima- og miljøhensyn ivaretas på en god måte. Det er inntatt en begrunnelse for hvorfor kravene i foreliggende sak er bedre enn å oppstille tildelingskriterier.

Klagenemndas vurdering:

- (21) Klager har deltatt i konkurransen, og har saklig klageinteresse, jf. klagenemndsforordningen § 6. Klagen er rettidig. Konkurransen gjelder levering av tømrerarbeid som er en bygge- og anleggsanskaffelse. I tillegg til lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (heretter *loven*) følger anskaffelsen forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser (heretter *forskriften*) del I og del II, jf. forskriften §§ 5-1 og 5-3.
- (22) Klagenemnda tar stilling til om innklagede har brutt regelverket ved ikke å vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 prosent i tildelingskriteriene.
- (23) På kunngjøringstidspunktet fulgte det av forskriften § 7-9 første ledd at «*[k]rav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning*». Av ordlyden kan det utledes at oppdragsgiver skal identifisere og forsøke å avhjelpe anskaffelsens påvirkning på klima og miljø ved å stille krav og kriterier. Oppdragsgiver må derfor kartlegge hvilke klimaavtrykk og miljøbelastninger anskaffelsen har, og vurdere hvilke klima- og miljøtiltak som vil ha effekt på disse.
- (24) Det fulgte av forskriften § 7-9 annet ledd at oppdragsgiver skal «*vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent*». Av § 7-9 fjerde ledd fremgikk det at tildelingskriteriet kan erstattes med «*klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen*» dersom det er «*klart*» at det vil gi en bedre klima- og miljøeffekt og dette «*begrunnes i anskaffelsesdokumentene*». At bruk av unntaksbestemmelsen skal «*begrunnes i*

anskaffelsesdokumentene», forutsetter at innklagede i forkant av anskaffelsen har vurdert om det er «klart» at det å stille krav gir en bedre klima- og miljøeffekt enn å oppstille tildelingskriterier. Begrunnelsen skal sannsynliggjøre hvorfor unntaket er anvendelig, i samsvar med det grunnleggende kravet til etterprøvnbarhet, se klagenemndas avgjørelse i sak 2025/0992, avsnitt 29 med videre henvisninger.

- (25) Ordlyden «klart» tilsier at krav i kravspesifikasjonen må gi en objektivt bedre effekt på klima- og miljøhensyn enn om dette hensynet ivaretas i tildelingskriteriene. Det er tilstrekkelig at effekten er marginalt bedre, se klagenemndas avgjørelse i sak 2024/1387, avsnitt 24. Formålet med bestemmelsen tilsier at det er den samlede klima- og miljøeffekten av krav i kravspesifikasjonen som må vurderes opp mot miljøeffekten av eventuelle tildelingskriterier. Terskelen for når noe «klart» vil anses å ha «bedre» klima- og miljøeffekt, må fastsettes konkret for den enkelte anskaffelsen.
- (26) En forutsetning for å vurdere effekten av å stille krav i kravspesifikasjonen, er at oppdragsgiver sikrer et «tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag» for vurderingen, se klagenemndas avgjørelse i sak 2025/0992, avsnitt 31 og 2025/0356, avsnitt 28. Dette kan for eksempel gjøres ved å avholde markedsdialog eller gjennomføre andre undersøkelser, se klagenemndas avgjørelse i sak 2025/0666, avsnitt 29. Det er imidlertid ikke et krav om å faktisk ha avholdt markedsdialog eller lignende. Det sentrale er hvorvidt begrunnelsen som er gitt viser at kravene bygger på et tilstrekkelig og saklig kunnskapsgrunnlag, se klagenemndas avgjørelse i sak 2025/0356 avsnitt 38.
- (27) Begrunnelsen for bruk av unntaket i § 7-9 fjerde ledd er oppgitt i konkurransegrunnlaget, og var:
- «Oppdragsgiver har med utgangspunkt i kontraktsgjenstanden vurdert at det vil gi en bedre klima- og miljøeffekt å stille krav i kravspesifikasjonen, fremfor å oppstille tildelingskriterier i denne anskaffelsen, jf. FOA § 7-9 (4). Kontraktens hovedelement er kjøp av tømmerarbeider, hvor tilbudte ressursers kompetanse og arbeidsinnsats utgjør det vesentlige av kontrakten. I kravspesifikasjonen er det stilt krav til blant annet materialer, ombruk, avfallshåndtering, transport og utslipp og reparasjon fremfor utskiftning.»*
- (28) Kravene inkluderte blant annet at leverandørene ble oppfordret til å velge metoder, materialer og løsninger som medførte lav energi- og miljøpåvirkning. Ved ulike alternativ skulle de miljøvennlige alternativene prioriteres. Det var også krav til miljøvennlig trevirke, miljømerkede produkter, og at ombruk og reparasjon skulle prioriteres over å kjøpe nye materialer dersom dette var formålstjenlig. Videre var det krav til sortering av avfall, og til at leverandøren skulle «benytte kjøretøy med lavt utslipp (elbil, hybrid eller Euro 6)». I tillegg skulle leverandørene «i planleggingen av oppdrag til enhver tid legge til rette for å minimere antall transportetapper».
- (29) De aktuelle kravene er altså rettet blant annet mot materialer, ombruk, avfallshåndtering, transport og reparasjon fremfor utskiftning. Kravene er, etter klagenemndas syn, klart egnede til å redusere klima- og miljøavtrykket til anskaffelsen. Begrunnelsen i konkurransegrunnlaget gir imidlertid ikke svar på hvorfor det angivelig «klart» er bedre å oppstille disse miljøkravene fremfor å vekte klima-, og miljøhensyn med 30 prosent.
- (30) Slik saken er opplyst, har ikke innklagede undersøkt markedet for å identifisere krav eller kriterier som var relevante å stille i anskaffelsen. Innklagede har overfor klagenemnda forklart at de har opparbeidet «et godt kjennskap til den aktuelle leverandørbransjen», og

at det er en bransje som innklagede «*jevnlig er i kontakt med i forbindelse med offentlige anskaffelser*». At oppdragsgiver har god kjennskap til den aktuelle bransjen, vil etter omstendighetene kunne utgjøre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Innklagede har imidlertid ikke fremvist noen konkret vurdering eller begrunnelse som viser at kravene som er stilt er bedre egnede til å redusere anskaffelsens klima- og miljøavtrykk, enn alternative klima- og miljøkriterier.

- (31) Klager har trukket frem en rekke forhold som klager mener innklagede kunne ha vurdert som tildelingskriterier, herunder variasjon i transportløsninger, materialvalg, avfallshåndtering, fossilfrie løsninger og miljøsertifiseringer. Klagenemnda er enig i at dette kunne vært relevante forhold som kunne ha blitt benyttet som tildelingskriterier, og som da også ville bidratt til å redusere klima- og miljøavtrykket til anskaffelsen.
- (32) Selv om miljøkravene som er stilt er egnede til å redusere klima- og miljøavtrykket til anskaffelsen, etterlater også flere av kravene et stort skjønnsrom for leverandørene til å selv vurdere om det er hensiktsmessig å velge miljøvennlige løsninger og alternativer. Når innklagede ikke har gitt en nærmere forklaring på hvorfor slike delvis forpliktende krav likevel er bedre egnede til å redusere anskaffelsens klima- og miljøavtrykk, kan ikke klagenemnda se at innklagede har sannsynliggjort at vilkårene for å benytte unntaket er oppfylt. At kravene i seg selv bidrar til å redusere klima- og miljøavtrykket, er ikke tilstrekkelig når klima- og miljøkriterier etter omstendighetene også vil bidra til det samme.
- (33) Klagenemnda har etter dette kommet til at vilkårene for å benytte unntaket i forskriften § 7-9 fjerde ledd ikke er oppfylt. Innklagede var dermed forpliktet til å vekte klima og miljø med tretti prosent.
- (34) På bakgrunn av resultatet, skal klagegebyret tilbakebetales, jf. klagenemndsforordningen § 13.

Konklusjon:

Kvinnherad kommune har brutt regelverket for offentlige anskaffelser ved å ikke vekte klima- og miljøhensyn med 30 prosent.

For Klagenemnda for offentlige anskaffelser,

Christina Paludan Melson

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur